

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ
СТЕФАНИКА**

Факультет/інститут економічний

Кафедра менеджменту і маркетингу

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Державне управління та місцеве самоврядування

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма Менеджмент організацій і адміністрування

Спеціальність 073 Менеджмент

Галузь знань 07 Управління та адміністрування

Затверджено на засіданні кафедри
менеджменту і маркетингу,
Протокол № 3 від 9 грудня 2024 р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Державне управління та місцеве самоврядування
Викладач	Савків У.С., к.е.н., доцент кафедри менеджменту і маркетингу
Контактний телефон викладача	+38(067)2801800
E-mail викладача	uliana.savkiv@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний та заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій
2. Анотація до курсу	
Державне управління відіграє ключову роль у створенні сприятливого середовища для економічного розвитку, забезпечення соціальної справедливості та здійсненні зовнішньої політики. Місцеве самоврядування сприяє більш ефективному врахуванню специфіки місцевих потреб громадян, сприяє активній участі їх у вирішенні справ місцевого значення та забезпечує демократичний механізм управління. Знання та вміння, набуті при вивченні дисципліни можуть бути використані при формуванні загальнодержавної та регіональної економічної політики, здійснення цілей, функцій і принципів державного управління та місцевого самоврядування при реформуванні структури органів державної влади. Ознайомлення з закономірностями управління на державному та регіональному рівнях, з особливостями державного управління в різних сферах суспільного розвитку та на різних рівнях, з основами управління розвитком країни дасть можливість визначати пріоритетні напрями діяльності стосовно державного та регіонального управління.	
3. Мета та цілі курсу	
Мета курсу є формування у студентів теоретичних знань, оволодіння сучасними методологічними інструментами та практичними навичками у галузі державного управління на національному та регіональному рівнях; набуття умінь та навичок необхідних для виконання функцій та реалізації повноважень органів державної влади і місцевого самоврядування.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
Програмні компетентності	
ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, які характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, у сфері менеджменту або у процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів соціальних та поведінкових наук. СК 13. Розуміти принципи і норми права та використовувати їх у професійній діяльності. СК 16. Здатність до набуття та практичного застосування управлінських здібностей у сфері ефективного управління персоналом організацій різних організаційно-правових форм, форм власності та видів економічної діяльності. СК 17. Здатність до формування, оптимізації кадрової стратегії та організації роботи персоналу з врахуванням сучасних методів організації праці, організаційної культури. СК 18. Здатність до визначення та запровадження системи адміністрування в організації з врахуванням сучасних технологій менеджменту і соціальної відповідальності за результатами прийняття управлінських рішень, та врахування особливостей державного управління та місцевого самоврядування.	
Програмні результати навчання	
ПРН 14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації. ПРН 18. Демонструвати навички використання новітніх методів до розробки кадрової стратегії організації на основі соціальної відповідальності. ПРН 19. Вміти визначити концептуальні засади реформування системи державного управління та місцевого самоврядування, напрями вдосконалення управління національним та регіональним	

розвитком. ПРН 20. Здатність ефективно виконувати комунікативні навички у сфері розв’язання проблем менеджменту та адміністрування				
5. Організація навчання				
Обсяг курсу – 180 год.				
Вид заняття		Загальна кількість годин денна / заочна форма навчання		
лекції		28/8		
практичні		32/8		
самостійна робота		120/164		
Ознаки курсу				
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Статус дисципліни	
VII	073 Менеджмент	четвертий	обов’язкова	
Тематика навчальної дисципліни				
Тема, план		Кількість годин денна / заочна форма навчання		
		лекція	семінарське заняття	самостійна робота студента
ТЕМА 1. Державне управління як суспільне явище 1.1. Управління як суспільне явище. 1.2. Держава як суб'єкт управління суспільними процесами. 1.3. Сутність, зміст та специфіка державного управління. 1.4. Системні аспекти та принципи державного управління 1.5. Основні теорії державного управління		2/1	2/1	8/11
ТЕМА 2. Цілі, функціональна та організаційна структура державного управління 2.1. Цілі державного управління, їх юридичне та ресурсне забезпечення . 2.2. Поняття й види функцій державного управління. 2.3. Державний устрій як основа організації державного управління		2/1	2/1	8/11
ТЕМА 3. Сутність і зміст управлінської діяльності 3.1. Поняття та загальні риси управлінської діяльності. 3.2 Форми управлінської діяльності. 3.3. Методи та стадії управлінської діяльності. 3.4.Управлінські технології: поняття та види		1/-	2/-	8/11

ТЕМА 4. Моделі державного управління 4.1 Форми державного управління як основні детермінанти формування моделі державного управління в зарубіжних країнах. 4.2. Сучасні системи державного управління в країнах світу. 4.3 Моделі взаємодії державних і муніципальних органів в зарубіжних країнах.	1/-	2/-	8/11
ТЕМА 5. Система органів державної влади в Україні: конституційні основи функціонування 5.1. Конституційні засади побудови структур державного управління в Україні. 5.2. Верховна Рада та державне управління. 5.3. Інститут Президента та державне управління. 5.4. Система органів виконавчої влади України: загальна характеристика, управлінські зв'язки	2/1	2/1	8/11
ТЕМА 6. Центральні органи виконавчої влади в Україні 6. 1. Кабінет Міністрів України: структура і компетенція. 6. 2. Міністерства України та їх повноваження. 6.3. Центральні органи виконавчої влади: їх види, статус, функції. 6.4. Централізація та децентралізація в структурній організації державного управління.	2/-	2/-	8/11
ТЕМА 7. Регіональні органи державного управління 7.1. Місцеві державні адміністрації в системі державного управління: основні завдання, правовий статус, компетенція. 7.2. Відносини місцевих державних адміністрацій з іншими органами державної влади.	2/-	2/-	8/11
ТЕМА 8. Місцеве самоврядування та його роль у державному управлінні 8.1. Конституційно-правові засади і правовий статус місцевого самоврядування в Україні. 8.2. Сучасна система місцевого самоврядування в Україні.	2/1	2/1	8/11

ТЕМА 9. Державне управління економікою 9.1. Державне управління економікою: сутність, функції. 9.2. Сутність, складові та види державної політики. 9.3. Методи державного регулювання економіки. 9.4. Механізм фінансово-бюджетного і грошово-кредитного регулювання економіки. 9.5. Державне регулювання цін та інфляції. 9.6. Структурна та інвестиційна політика: державне регулювання структурних зрушень та інвестиційної діяльності 9.7. Механізм державної підтримки підприємницької діяльності 9.8. Механізм управління державним сектором економіки 9.9. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності.	2/1	4/1	8/11
ТЕМА 10. Соціальна політика держави та механізми управління державною сферою 10.1. Сутність, цілі, складові соціальної політики та механізм її реалізації. 10.2. Механізм соціального захисту населення. 10.3. Державне регулювання ринку праці. 10.4. Державне регулювання розвитку соціальної сфери: освіти, культури, охорони здоров'я.	2/1	2/1	8/11
ТЕМА 11. Державне управління в адміністративно-політичній сфері 11.1. Сутність та особливості державного управління в адміністративно-політичній сфері. 11.2. Національна безпека та державне управління.	2/-	2/-	8/11
ТЕМА 12. Основи регіональної політики 12.1. Державна регіональна політика: сутність та види. 12.2. Цілі, принципи та завдання державної регіональної політики. 12.3. Складові державної регіональної політики: особливості формування та реалізації. 12.4. Регіон як об'єкт регіонального управління: основні ознаки та функції	2/1	2/1	8/11

ТЕМА 13. Організаційно-функціональні механізми державного управління 13.1. Прогнозування соціально-економічного розвитку регіону: сутність, методичні та організаційні засади. 13.2. Регіональні програми як інструмент реалізації регіональної політики. 13.3. Планування в системі регіонального управління. 13.4. Регіональний аналіз та моніторинг: сутність та методичні засади здійснення. 13.5. Регіональний маркетинг в системі регіонального управління.	2/-	2/-	8/11
ТЕМА 14. Внутрішня організація і управління органом державної влади 14.1. Орган державної влади як об'єкт організації. 14.2. Організаційна структура органу державної влади. 14.3. Сутність і особливості менеджменту органу державної влади. 14.4. Стратегічне управління в органі державної влади	2/-	2/-	8/11
ТЕМА 15. Ефективність та контроль в системі державного управління 15.1. Загальна соціальна ефективність державного управління. 15.2. Ефективність організації і функціонування суб'єктів державного управління . 15.3. Ефективність діяльності управлінських органів і посадових осіб. 15.4.Поняття та види контролю в державному управлінні. 15.5. Контроль, інституціалізований за гілками державної влади 15.6.Громадський контроль	2/1	2/1	8/10
Разом	28/8	32/8	120/164

6. Система оцінювання курсу	
	100 балів: 50 протягом семестру, 50 за іспит (у VII семестрі); Зараховано – “відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок практичних завдань, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Зараховано – “добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні помилки навчального матеріалу, вміє застосувати його для розв’язання практичних завдань, допускає окремі несуттєві помилки та неточності; Зараховано – “задовільно” – студент володіє більшою частиною навчального матеріалу, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних практичних завдань, інколи невірно формулює судження та причинно-наслідкові зв’язки; Незараховано – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами. Накопичення балів студентом під час вивчення дисципліни: – поточне оцінювання в кожному семінарському занятті; – тестування в Системі дистанційного навчання; – обсяг балів за екзамен (50 %). Поточний контроль проводиться на кожному семінарському занятті (студент повинен отримати п’ять і більше оцінок) шляхом виконання завдань, отриманих в процесі навчання. Максимальна кількість балів, яку студент може отримати за практичні заняття 50 балів. Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають лекції і семінарські заняття курсу. Якщо студент пропустив заняття (лекційні чи семінарські) без поважної причини, він зобов’язується відпрацювати їх. Студенти зобов’язані дотримуватися термінів визначених для виконання тих видів робіт, які передбачені курсом. Отримання додаткових балів за дисципліною можливе в разі виконання індивідуальних завдань, попередньо узгоджених з викладачем.
Вимоги до письмових робіт	При розв’язанні практичних завдань студент має детально та послідовно описати хід виконання письмової роботи. Для студентів денної форми навчання передбачено виконання завдань письмово від руки у визначені терміни. Для студентів заочної форми навчання передбачено виконання роботи в електронному варіанті, які мають бути здані за 10 днів до початку сесії.
Семінарські заняття	Семінарське заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з дисципліни, вирішення практичних завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою семінарські заняття є послідовним етапом навчання, який пов’язує теоретичне навчання і практичне застосування набутих знань, передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за семінарське заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.
Умови допуску до підсумкового контролю	Максимальну оцінку 50 балів студент може отримати протягом семестру, 50 балів за іспит. Мінімальним допуском до іспиту є 25 балів.
Самостійна робота	Загальний обсяг годин самостійної роботи студента, що відводиться на вивчення дисципліни «Державне управління та місцеве самоврядування» складає 120 (164 для заочної форми навчання) годин. Студентам пропонується виконання завдань, що розміщені у Системі дистанційного навчання Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника (https://d-learn.pro/developer/course/view/3642).

7. Політика курсу

Студент повинен самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Студент опрацьовує питання, що призначені для самостійного вивчення та проходить тестування в системі дистанційного навчання у визначений для контролю самостійної роботи період згідно графіку навчального процесу.

Академічну заборгованість студент здає відповідно до графіку ліквідації академзаборгованості за встановленими в університеті правилами.

Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>. Списування під час контрольних робіт та екзамену заборонені. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише для виконання он-лайн тестування. Для обчислень можна використовувати калькулятор.

Вживати їжу та напої під час занять в аудиторії забороняється (крім води або за медичними показаннями).

Відвідування занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в дистанційному форматі відповідно до встановлених університетом правил.

Пропуски занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а "нб" округляється.

Індивідуальні завдання виконуються відповідно до затверджених кафедрою вимог.

Політика щодо дедлайнів та перескладання: роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (на 20% менше). Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, довідка від лікаря з зазначенням періоду хвороби).

У студентів є можливість отримати додатковий бал до підсумкової оцінки, пройшовши онлайн курс на платформі Prometheus. Сертифікат потрібно надіслати на електронну адресу uliana.savkiv@pnu.edu.ua не пізніше ніж за 5 днів до останнього практичного заняття за розкладом. Приймаються також сертифікати, які підтверджують проходження курсу студентом і на інших платформах неформальної освіти (курс повинен доповнювати знання з дисципліни). Попередньо студент погоджує з викладачем коректність обраного курсу (лист-погодження надіслати на електронну адресу uliana.savkiv@pnu.edu.ua)

8. Рекомендована література

1. Барінов В. В., Скорик Г.І. Державне регулювання економіки : навч. посіб. Львів. Видавництво Львівської політехніки, 2016. 473 с.
2. Гусєва О.Ю., Воскобоева О.В., Ромащенко О.С. Регіональна економіка : навч. посіб. Київ: Державний університет телекомунікацій, 2020. 121с.
3. Державне та регіональне управління: підручник / Є.Г. Карташов, В.В.Євдокимов, І.О.Драган, О.І.Дацій та ін.; за заг.ред. Є.Г. Карташова. Київ, 2019. 223 с.
4. Державне управління (Основи теорії державного управління) : навчальний посібник / О. Н. Євтушенко, В. І. Андріяш. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 268 с.
5. Державне управління : підручник : у 2 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К. : Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
6. Державне управління : підручник : у 2 т. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України ; ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова), К. О. Ващенко (заст. голови), Ю. П. Сурмін (заст. голови) [та ін.]. К. ; Дніпропетровськ : НАДУ, 2012. Т. 1. 564 с.
7. Зінь Е. А. Регіональна економіка : підручник. К.: «ВД «Професіонал», 2016. 528 с.
8. Ігор Ліщинський, Марія Лизун. Практика впровадження місцевого менеджменту в Європейському Союзі : навч.-практ. посіб. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 72 с.
9. Історія та теорія місцевого самоврядування : навч. посіб. / О. М. Руденко та ін.; М-во освіти і науки України ; Чернігів. нац. технолог. ун-т. Київ : Кондор, 2020. 226 с.
10. Калетнік Г. М., Мазур А. Г., Кубай О. Г. Державне регулювання економіки : навч. посібник. Київ : Хай-Тек Прес, 2017.
11. Ковтун О. І. Державне регулювання економіки: навч. посібник. Львів: «Новий Світ – 2000», 2020.

12. Конституція України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#>
13. Малиновський В. Я. Державна служба: теорія і практика : навч. посіб. К.: Атіка, 2003. 160 с. 34.
14. Манів З.О., Луцький І. М., Манів С. З. Регіональна економіка : навч. посіб. Львів: «Магнолія 2006», 2012. 562 с.
15. Мельник А. Ф., Оболенський О. Ю., Васіна А. Ю., Гордієнко Л. Ю. Державне управління : навч. посіб. К.: Знання-Прес, 2003. 343 с.
16. Механізми реалізації регіональної політики: оцінка ефективності та напрями удосконалення : монографія / наук. ред. С. Л. Шульц; ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2018. 205 с.
17. Місцеве самоврядування = Local self-government : підручник / [О. В. Берданова та ін. ; за ред. В. М. Вакуленка, Ю. Ф. Дехтяренка, В. С. Куйбіди]. Нац. акад. держ. упр. при Президенті України. Київ : НАДУ, 2019. 671 с.
18. Несененко П. П., Артеменко О. А., Патлатой О. Є. Теоретичні основи економічної політики : навч. посібник. Київ: ФОП Гуляєва В. М., 2019. 306 с.
19. Пармаклі Д.М., Пармаклі Д. М., Філіппова С.В., Добрянська Н. А. Історія економічних вчень: навч. посіб. Одеса, 2018. 113 с.
20. Про внесення змін до Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова Верховної Ради. Відомості Верховної Ради України. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/34-2020-%D0%BF>
21. Про місцеве самоврядування в Україні. Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1997. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97>
22. Про місцеві державні адміністрації. Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 20-21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14#>
23. Про Національну поліцію : Закон України. Відомості Верховної Ради 2015, № 40-41, ст.379. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#>
24. Про правовий режим воєнного стану. Закон України. Відомості Верховної Ради. 2015, № 28. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#>
25. Про Службу безпеки України : Закон України. Відомості Верховної Ради України, 1992, № 27, ст.382. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#>
26. Публічне управління та адміністрування : навч. посіб. / А.О. Дегтяр, О.А. Дегтяр, Х.І. Калашнікова, М.К. Гнатенко. Харків : НАУ «ХАІ», 2021. 128 с.
27. Регіональна економіка. Конспект лекцій для студентів спеціальності «Економіка підприємства» / Укладачі: Паромонов В. Д., Татарченко О. М. Рубіжне: ІХТ СНУ ім. В. Даля, 2018. 148 с.
28. Регіональне управління : підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. К. : НАДУ, 2014. 740 с.
29. Савків У. С., Сидор Г. В., Вербіцька І. І. Митний простір України: проблемні аспекти та прагматизм їх вирішення. Міжнародний науковий журнал «Економічний дискурс». 2021. № 2. С. 40–46 <http://ed.pdatu.edu.ua/article/view/239750>
30. Лещук Г.В., Савків У.С. Аналіз податкової політики України в умовах воєнного стану. «Актуальні питання у сучасній науці (Серія Економіка)»: журнал. 2023. № 10(16) 2023. С. 518-526. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-10\(16\)-42-55](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2023-10(16)-42-55)
31. Сидор Г.В., Коркушко О.Н., Савків У.С. Моніторинг результативності здійснення митних процедур на митниці. *Інклюзивна економіка*. 2024. № 1 (03). С. 72-76.
32. Савків У.С. Зовнішній державний фінансовий контроль в Україні. Конкурентоспроможність держави в умовах децентралізації : колективна монографія / за ред. канд. екон. наук, доц. Кульчицької Н. Є. Чортків : ЗУНУ, 2021. С. 91 – 102.
33. Савків У.С., Ткачівська І.М. Державне управління фізичною культурою і спортом на регіональному рівні. Фізична культура в закладах освіти: стан і перспективи розвитку : зб. тез доп. V Регіональної наук.-практ. конф. (24–26 травня 2024 р.) / уклад.: І.М. Іванишин. Івано-Франківськ: Прикарпатський нац. ун-т імені Василя Стефаника, 2024. С. 133-135.
34. Черневий Юрій, Савків Уляна, Коник Романа. Державне управління туристичною сферою в умовах війни. Сталий розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції. Запоріжжя, 2023. С. 179-182.
35. Савків Уляна, Попович Христина, Богаченко Надія. Державне регулювання інноваційного розвитку України в умовах воєнного часу. Сталий розвиток аграрної сфери: інженерно-економічне забезпечення

- : матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції. Запоріжжя, 2023. С. 66-68.
36. Савків У. С., Сидор Г. В. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Дослідження фінансових інституцій та інструментів розвитку держави, територій та суб'єктів господарювання: теоретичні, методологічні та практичні аспекти : зб. матер. VI Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Одеса, 18 лют. 2022 р.). Одеса, 2022. С. 64–66.
37. Савків У. С., Вербіцька І. І., Сидор Г. В. Бюджетний менеджмент у формуванні регіональної освіти. Наука в Південному регіоні України: здобутки та перспективи розвитку : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 50-річчю Південного наукового центру НАН України і МОН України (м. Одеса, 16 квіт. 2021 р.). Одеса, 2021. С. 65–67.
38. Савків У.С. Система державного фінансового контролю. Актуальні проблеми соціально-економічних систем в умовах трансформаційної економіки: Збірник наукових статей за матеріалами VI Всеукраїнської науково-практичної конференції (16–17 квітня 2020р.). Частина 1.–Дніпро:НМетАУ, 2020. С. 171-174
39. Савків У.С. Державний фінансовий контроль. Економіко-управлінські аспекти трансформації та інноваційного розвитку галузевих і регіональних суспільних систем в сучасних умовах: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 28- 29 квітня 2020 р. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2020. С. 185-188.
40. Стратегія сталого розвитку України на період до 2030 року. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JH6YF00A.html
41. Утвенко В. В. Теорія та історія місцевого самоврядування : навч. посібник. К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 234 с.
42. Шашина М.В. Державне регулювання економіки : навч. посіб. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2023. 50 с. URL : [NP_DRE_Pract.pdf \(kpi.ua\)](#)

Викладач

Уляна САВКІВ